

Razne stvari.

Naše slike. Jurij Šubie, katerega slika je na str. 145., je brat Janeza Šubica. Oba brata je pobrala smrt v njiju najboljši dobi. Ne govorimo danes o Juriju obširneje, ker objavi pozneje naš list njegov življenjepis, kakor tudi nekatere njegove slike. — Janeza Šubica »Mati Božja« in »sv. Peter« (na 147. in 148. str.) sta dve skromni poskušnji naši, ki naj kažeta, kako si mislimo opisovanje naših umetnikov in umetnin. Naša slovenska domovina res ni tako bogata v umetnih predmetih, kakor so nekatere srečnejše dežele, nikakor pa ni ubožna. Zlasti smo Slovenci gojili in še gojimo radi cerkveno umetnost, to je umetnost, ki povečuje Boga in lepša naše hiše božje. To je naš ponos, to nam je v čast. A treba tudi poznati, kar imamo, kar je našega. Kako skrbno preiščejo Nemci vsak kotiček in spravijo na dan, kar najdejo! Tudi našo domovino so skoro Nemci že bolj preiskali in o njenih umotvorih objavili več, kakor mi sami. Ali nam je to tudi v čast? Ali se more v nas vnameti ljubezen do lepih umetnostij, ako niti svojih umotvorov ne poznamo? Kdaj bomo imeli v Ljubljani javno galerijo slik?

Pa začetek je storjen. »Stavbinski slogi« g. kan. Flis-a so pač opozorili na marsikaj, kar smo poprej prezirali. Začeto delo treba nadaljevati. Vsak čitatelj se je prepričal lahko iz dosedanjih slik in prepričal se bode še bolj iz prihodnjih, da ima uredništvo trdno voljo, buditi v Slovencih čut za lepo umetnost, kazati jim lepe izdelke slikarstva, risarstva, kiparstva in stavbarstva, zlasti pa objavljati to, kar imamo v domovini. Prosili smo že večkrat naše rodoljube, zlasti čast. duhovnike, naj nam pomorejo, zlasti s tem, da nam pošljejo lepe slike ali pa fotografične in risane posnetke. Tu pa tam se nas res spomni kaka blaga duša, v obče pa še mnogo premalo. Neizrekljivo bridko je, kar smo tu pa tam že izkusili. Ako tudi vsakdo lahko vidi, da je naše delo res požrtvovalno, in da ne tolčemo s to besedo samo na boben, vendar se je marsikateremu domačinu zdelo potrebno in dobro, za okrepcalo poslati nam o priliki prav grenkega pelinovca ali pa še kakšnega — olja. Podpornikom hodi zahvala, škodoželjnim našincem pa daj Bog pravo spoznanje. — Pa da ne govorimo samo o sebi: omenjeni sliki sta fotografično posneti po izvornih slikah samih. Kajpada ne sme misliti čitatelj, da sta izvornika tako revna: namen malih slik je ta, da ogledovalec spozna vsaj glavni znak slike, kakor je v istini. To more doseči najbolj fotografija, ker ne izpremeni potez, samo da barve izraža z večjo in manjšo svetlobo in temoto. Omenjeni izvorni sliki sta, kolikor moremo soditi iz spomina, visoki nekaj manj nego dva metra, a široki dober meter. Tako tudi slika sv. Matije, ki je v isti cerkvi. Cerkev sv. Volbenka ima prav romantično lego. Upamo, da prinesemo v listu pozneje nje sliki in kratak popis. Naj damo opazkam ga. sotrudnika o horjulski slikarji Jan. Šubica še to, kar nam piše o njej ondodni

gosp. župnik: »Rajni Šubie je slikal na presno naš prezbiterij v letu 1877. na stroške našega mecena g. kan. Zamejca. Naslikani so glavni dogodki iz mučenstva sv. Marjete. Na oboku predstavlja slika sv. Marjeto v nebeški slavi, klečečo pred sv. Trojico v družbi Marije. Okrog nje so lepo razvrsteni 14 sv. Pomočniki v sili, med katere se šteje tudi sv. Marjeta. Zgornja slika na evangeljski strani kaže sv. Marjeto, stopivšo nepoškodovano in zdravo iz vode, v katero so jo bili vrgli na pol sežgano in pečeno. Vezi so odpadle od njenih rok, in nadnjo se prikaže bel golobček. Prosila je namreč, naj ji ta voda postane krstna voda, ker še ni bila krščena. Na spodnji sliki se vidi sv. Marjeta stoječa pred oblastnikom Olibrijem, kateremu jo lastni oče Edezij toži, da je kristijana. Razno mučilno orodje pred njo ji kaže, kaj jo čaka, ako ne daruje maliku, ki stoji na stebru pred njo. Slika na listni strani predočuje trenutek, ko ima rabelj sv. Marjeti z mečem odsekati glavo.

Slike na oboku je delal Šubie počasi, zato so se mu tudi posrečile popolno. Lepše freske, kakor je sv. Marjeta pred sv. Trojico na oboku naše cerkve, je težko najti v naših kranjskih cerkvah. Profesor Franke in rajni Wolf, katera sta jo ogledala, ko je bila ravno zgotovljena, izrazila sta se o nji jako pohvalno. Drugače je s slikami na stranskih stenah. Te je izdeloval Šubie silno hitro. Nastopil je bil že mesec oktober, ko jih je začel slikati; dan je bil kratek, torej si je privzel večkrat še noč za delo; vreme je bilo takrat vedno deževno, da se mu ni hotel zid sproti sušiti. Zato je hitel, kar je mogel, da bi le dogotovil slikarijo do konca oktobra. Sam se je neki pritoževal proti slikarju Wolfu, da je bil siljen hiteti. Zato niso stranske slike tako dovršene, kakor slika na oboku. Podoba sv. Marjete je za 15letno deklico, kakor je bila svetnica, pač prekorenjaška. Druge podobe, kakor n. pr. sodnika Olibrija, in zlasti arabeske, večinoma pozlačene, izdelane so zopet izvrstno. Prišli so jih gledat drugi slikarji, in jih prerisali, da so jih posnemali po drugih cerkvah (na Dobrovi). Žal, da naša cerkev ni za slikarijo, ker je prevlažna. Zaradi tega je plesnoba našo slikarijo tako pokvarila, da se posamne podobe že niso več poznale. L. 1889. jo je sobni slikar Učak iz Ljubljane tako dobro izmil, da se je zopet pokazala v svoji prvi lepoti. Pa zdaj se že zopet kaže plesnoba.

Pravo ste zadeli, da hočete v »Dom in Svetu« priobčiti popis življenja naših slikarjev umetnikov. Bila sta r. brata Šubica gotovo med najboljšimi slikarji, ki jih je kdaj naša Kranjska imela. Če boste morebiti popisali tudi delovanje Jurija Šubica, kazalo bi omeniti naš križev pot, ki ga je on za našo cerkev, portret gospoda kanonika Zamejca, katerega je v Parizu izvrstno naslikal za naše župnišče. — Hvala g. župniku za natančno poročilo!

»Gucul na Čeremošu« (str. 160). Kaj je Gucul, in kje je Čeremoš? Tako se vprašuje večina čitateljev. Guculi ali Huculi so Rusini na južno-vzhodnih Karpatih, zlasti tam, kjer mejijo Galicija, Bukovina in Ogrska. Guculi so jako korenjaški in bojoviti, od orožja se ne ločijo radi. Naša slika nam kaže krepkega Gucula, ki plove po preljubljeni in opevani reki Čeremošu. Ta izvira na vzhodnih Karpatih, teče ob meji Galicije in Bukovine in se izteka v Prut. (»Guzul« na str. 160. naj popravijo čitatelji v »Gucul«.) — »Gornjeluzičanka pristopa k sv. obhajilu« (str. 161). Tudi ta slika nam kaže osebo slovanske krvi. Žal, da tako malo zremo o Lužičanih, bivajočih pod prusko vlado. Naš list je imel v letu 1890. na str. 273. sliko brhke Dolnjeluzičanke v praznični obleki. Že večkrat smo želeli opisati Šlesko in Lužice. — »Kristus, k stebru privezan« (str. 169). Ta slika nam ne kaže samo pretresljivega prizora iz Gospodovega trpljenja, ampak je tudi umetno dovršena, res pravi umotvor. Ogledovalci naj jo ne prezró, marveč vanjo zró in zró, da spoznajo, kako stvarja pravi umetnik. Očem bi morebiti bolj ugajala, ako bi bili razložki med svetlimi in temnimi deli krepkejši, toda tega ne namerava umotvor. Prizor je v nekaki ječi, temnem prostoru, zato je ozadje jako mračno. Le Zveličar je v nekoliki svetlobi s trpečim (mojstersko narisanim) telesom, a obraz, na katerem bi se sicer razodevala grozna bolečina, obrnjen mu je v stran. Eustache Le Sueur je francoski slikar (1616—1655); izvornik naše slike je v Parizu in je visok 1 m 3 dm, širok 6 dm 5 cm. — »Jan Amos Komenský.« Ob tristoletnici njegovega rojstva (dne 29. marca l. 1592.) bodi ta slika naš spomenik slavnemu vzgojeslovcu, narejen od slovenskega risarja. Listi pišejo mnogo o Komenskem, morebiti bomo pisali tudi mi. A mislimo, da bi nekateri ne pisali o njem, ko bi bil katoličan, ali celo katoliški duhovnik. (Komenský je bil škof neke vrste razkolnikov in krivovercev, takó imenovanih »čeških bratov.«) — »Zamorska naselbina z redovnicami škofa Sogara v Geziri pri Kajiri.« (Str. 185). Misijon za srednjo Afriko, kateremu je na čelu škof Frančišek Sogaro, ima onkraj (na levi strani) Nila pri Kajiri naselbino zamorsko. Črnci živé tukaj družno, kakor bi bili v kakem »kral-u« (selu) v srednji Afriki, delajo, učé se polje- in rokodelstva in so pod nadzorstvom moškega in ženskega misijonskega osebja. O tem bomo še več pisali.

Josip Josipovič Pervolf. Porodil se je v Čimelicah na Češkem dné 26. februarija leta 1841. Gimnazijo je obiskoval v Pisku, vseučilišče v Pragi. L. 1864. je postal pristav v knjižnici češkega muzeja, a l. 1869. arhivar. Delovanje njegovo na znanstvenem polju se je začelo zgodaj, pisal je po raznih časnikih. Ko se je leta 1871. uredilo varšavsko vseučilišče, poklical ga je tedanji rektor, znani slavist P. A. Lavrovskij, da prevzame slovansko stolico. Od tega časa je bil P. Rus in pisal večinoma vse ruski. Za glavno nalogo si je stavil,

da vednostno razsvetli odnošaje, kakor se kažejo v zgodovini. Za tem težé tudi njegova dela: »Slavjanskaja vzaimnost s drevnejših vremen do XVIII. v.« — »Germanizacija baltijskih slavjan.« — »Slavjansko dvizenije v Austriji.« — Največje delo se imenuje: »Slavjane, ih vzaimnija otnošenija i svjazi«, katero je l. 1885. začelo izhajati. Izšle so tri knjige, no delo ni dokončano. I. knjiga obsega načrt zgodovine Slovanstva do XVIII. v., II. pokazuje, kako se kaže slovanska ideja v slovstvu, a III., kako se tudi ta ideja kaže v politiki in kulturi do XVIII. v. Seveda je za tako delo potreboval veliko virov in pomočnih del, zato je pa tudi obiskal vse večje knjižnice slovanske, kakor v Pragi, Dunaju, Zagrebu in Ljubljani. Zato se pa tudi more reči, da so njegova dela trajne vrednosti, zeló zanimiva in poučna za zgodovinarja, slovstvenika in politika. Umrl je 3. januarija t. l.

Znameniti grobovi. 1891. Dné 7. marca je umrl na Dunaju prvi slavist sedanje dóbe **dr. Fran vitez Miklošič** (1813—1891), o katerem je »Dom in Svet« poročal lani.

Dné 17. marca je umrl v Ljubljani deželni glavlar **dr. Josip Poklukar**, vrl narodnjak stare korenine. Porodil se je 7. marca 1837 v Gorjah. Po Bleiweisovi smrti je skrbel, da so stare »Novice« i nadalje izhajale.

Dné 7. maja je umrl po dolgem bolehanju na svojem domu v Čemšeniku upokojeni gimnazijski profesor in katehet **Mihael Lazar**. Rojen 26. sept. l. 1835., posvečen 28. julija 1861 je služboval dalj časa kot katehet na učiteljišču v Ljubljani, pozneje na gimnaziji v Kranju. Svoje dni je spisal več krajših spisov v razne slovenske časnike.

Dné 17. maja je umrl v Gorici **Ivan Jenko**, č. kr. gimn. profesor. Bil je brat slavnega pesnika Šimna Jenka. L. 1882. je izdal zbrane svoje pesmi, katere pa za Šimnovimi daleč zaostajajo. Pozneje je priobčeval svoje pesmi v »Slovanu«. Zložil je dve večji epski pesmi.

Dné 10. junija je umrla v Mariboru **S. Bonaventura Klara Suhač**, šolska sestra. Rojena 9. avg. l. 1853. pri Sv. Juriju na Ščavnici je stopila po zvršenih šolah v red šolskih sestrá v Mariboru. Službovala je kot učiteljica v Celju in Mariboru. Bila je jako plodovita pesnica slovenska. Priobčevala je svoje proizvode v »Zgodnji Danici«, »Drobtinica«, dve v »Dom in Svet«-u in v Mohorjevih knjigah. Njene pesmi preveva duh srčne pobožnosti, svete ljubezni in iskrena navdušenost za slovensko domovino.

Dné 13. decembra je umrl na svojem domu v Koritnici pri Grahovem na Goriškem upokojeni duhovni vodnik goriškega osrednjega semenišča, **Anton Črv**, jako učen, marljiv in vesten duhovnik. Porodil se je dné 20. januarija l. 1846. in bil posvečen v mašnika 24. januarija 1869. Leta 1883. je spisal in izdal knjigo »Sveta Gora pri Gorici«, kjer je mnogo let služboval kot izpovednik. Zadnja leta je bil sotrudnik »Rimskega Katolika«. V njem (I. in II. letnik) je priobčil »Črtice o ruski cerkvi« itd.

Popravek. V posl. štev. čitaj na str. 109. b. v. 4. Marko; str. 144 b. v. 13. čitaj zasluznih.